

Ukonsärkän alueen vanhojen metsien (FI0700056) sammalkartoitukset 2017

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Kypärä Timo

JOHDANTO JA MENETELMÄT

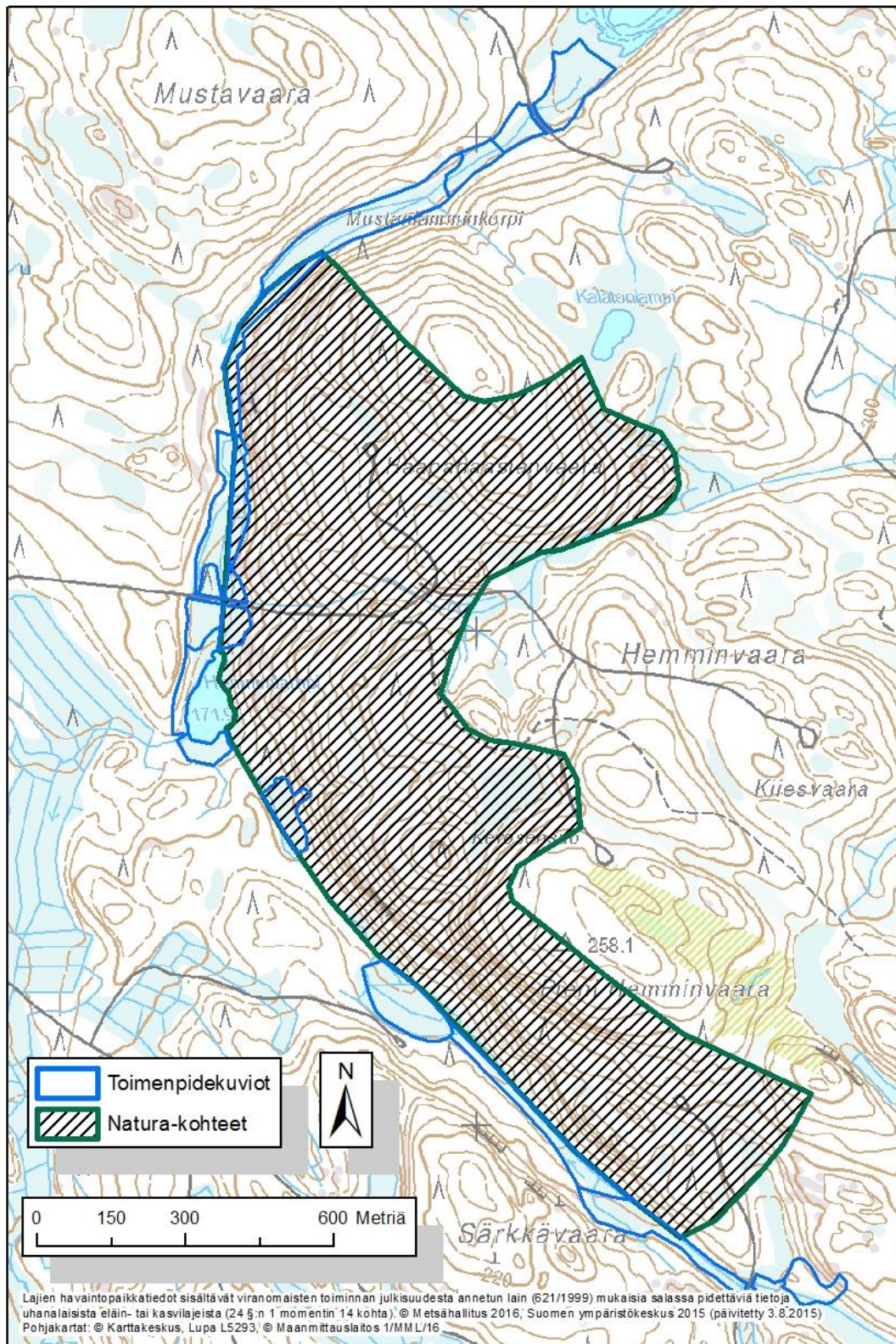
Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Ukonsärkän alueen vanhat metsät nimisen Natura2000-alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä sammalkartoitus on tehty ojitettujen soiden ja pienvesien ennallistamissuunnitelman laatimista varten (Kuva 1). Lisäksi kartoitettiin Natura-alueen huomionarvoista sammal- ja putkilokasvilajistoa myös toimenpidealueiden ulkopuolella.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Ukonsärkän alueen vanhat metsät niminen Natura-alue sijaitsee Pohjois-Karjalassa Lieksan kunnassa. Eliömaantieteellisesti kohde sijaitsee Pohjois-Karjalan eliömaakunnassa (PK) ja Keski-borealisella kasvillisuusvyöhykkeellä Pohjois-Karjala - Kainuun osa-alueella (3b). Nyt suunnittelun kohteena olevalta Natura-alueen osa-alueelta on Hertta/eliölajit -tietokantaan tallennettu aiemmin havaitut kantopaanusammalen (*Calypogeia suecica*) VU ja aarnisammalen (*Schistostega pennata*) NT/RT lähekkäiset esiintymät Haapahaasianvaaralla. Kumpikaan tiedossa olevista esiintymistä ei sijaitse suunnittelun kohteena olevilla toimenpidekuvioilla.

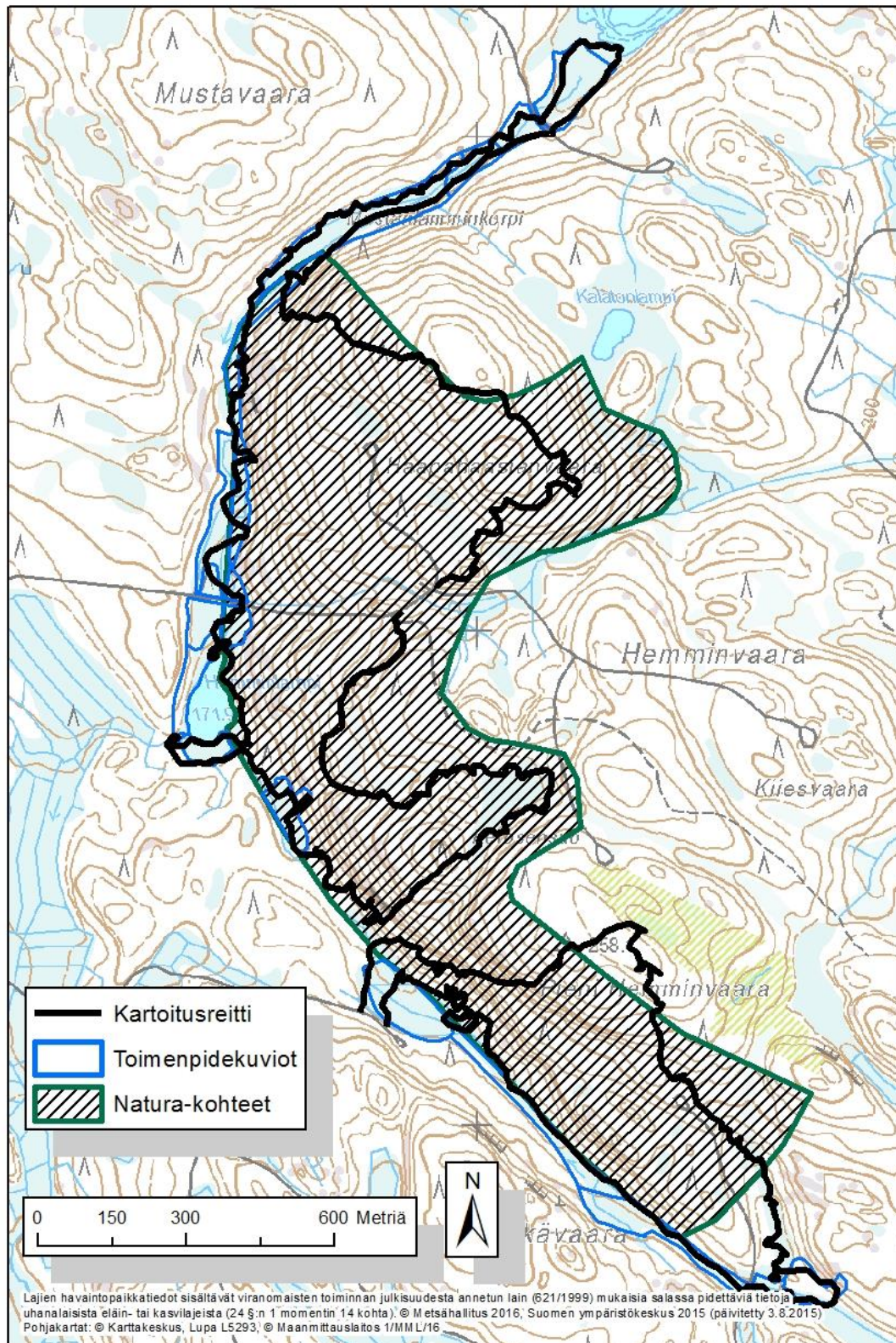
Kartoitukseen käytettiin kaksi maastotyöpäivää ja ne suoritettiin 6.-7.9.2017. Kartoituksessa käytettiin yleiskartoitusmenetelmää, jossa kohdelajeina ovat uhanalaiset, silmällä pidettävät, rauhoitetut ja harvinaiset lajit. Kartoituksen kohteena olevista sammallajeista kerättiin näytteitä, joista lajinmääritys varmistettiin mikroskooppilla. Kerättyjen näytteiden ja huomion arvoisten lajien havaintopaikat tallennettiin GPS-paikantimeen. Myös kuljettu kartoitusreitti tallennettiin GPS-paikantimeen. Sammallajien lisäksi kirjattiin ylös havaintoja putkilokasveista ja raidankeuhkojäkälestä (*Lobaria pulmonaria*) NT. Maastokartoituksista, mikroskooppisesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa suunnittelija Timo Kypärä Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista.

Kuva 1. Ukonmäen alueen vanhojen metsien Natura-alueen osa-alue ja ennallistettavat kohteet kartalla.

TULOKSET

Kartoitusjälki

Kuva 2. Ukonsärkän alueen kartoitusreitti.

Lajihavainnot

Kartoituksissa havaittiin 13 huomionarvoista lajia, joista sammalia on 9 lajia, putkilokasveja 3 lajia ja yksi jäkälälaji. Kaikkiaan näille lajeille kirjattiin 31 havaintopaikkaa. (Taulukko 1). Valtaosa havainnoista on lahoppuun maksasammalia. Silmällä pidettävä (NT) kantoraippasammal (*Anastrophyllum hellerianum*) on kohteella yleinen ja siitä kirjattiin ylös vain osa havainnoista. Valtakunnallisesti vaarantuneeksi (VU) luokiteltua pikkulovisammalta (*Lophozia ascendens*) havaittiin kahdelta maapuulta. Vanhojen haapojen epifyytteinä havaittiin kohtalaisesti raidankeuhkojäkälää (*Lobaria pulmonaria*) NT ja yksi kasvusto haapatakkusammalta (*Ulotrichum bruchii*) RT, jota ei ole aiemmin havaittu Pohjois-Karjalan eliömaakunnasta. Lähdevaikutteisista suojuoteista löytyi harvinaiset letto- ja lähdehammassammaleesiintymät (*Leiocolea rutheana*, *L. bantriensis*). Lähdehammassammaleesiintymä lienee Suomen eteläisin lajin kasvupaikka.

Umpeutuvassa ojassa kasvaa harvinainen korpialvejuuri ja samassa kohdin ojanpenkalla rauhoitettu valkolehdokki (*Platanthera bifolia*). Toimenpidekuvion poikki kulkevan metsäautotien piennarluiskassa kasvaa suhteellisen laajasti kesämaitiaista (*Leontodon hispidus*) NT/RT. Tarkemmat tiedot lajihavainnoista tallennetaan lajiGIS-järjestelmään. Huomionarvoisten lajien havaintopaikat on esitetty kartalla kuvissa 4-6.

Taulukko 1. Kartoituskohteen merkittävimmät lajihavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Muu status	Runsas
<i>Lophozia ascendens</i>	pikkulovisammal	VU		2
<i>Jungermannia leiantha</i>	kantokorvasammal	NT/RT		1
<i>Riccardia palmata</i>	pikkuliuskasammal	NT/RT		1
<i>Schistostega pennata</i>	aarnisammal	NT/RT		1
<i>Leiocolea bantriensis</i>	lähdehammassammal	NT/RT		1
<i>Leontodon hispidus</i>	kesämaitiainen	NT/RT		1
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	kantoraippasammal	NT		12
<i>Lophozia longiflora</i>	metsälövisammal	NT		3
<i>Lobaria pulmonaria</i>	raidankeuhkojäkälä	NT		5
<i>Ulotrichum bruchii</i>	haapatakkusammal	RT		1
<i>Leiocolea rutheana</i>	lettohammassammal	RT		1
<i>Dryopteris cristata</i>	korpialvejuuri	RT		1
<i>Platanthera bifolia</i>	valkolehdokki	LC	rauhoidettu	1

VU = vaarantunut

NT = silmällä pidettävä

RT = alueellisesti uhanalainen

HOITO YM. SUOSITUKSET

Kartoituskohteen toimenpidekuviot ovat yleisilmeeltään talousmetsäisiä ja valtaosa huomionarvoisten lajien havaintopaikoista on toimenpidekuvioiden ulkopuolella ja siten turvassa ennallistamistöiden mahdollisilta uhkatekijöiltä. Merkittävä osa lajihavainnoista on kuitenkin toimenpidekuvioiden välittömässä läheisyydessä. (Karttakuvat 4-6).

Kartoituskohteen itäisimmät/eteläisimmät toimenpidekuviot sijaitsevat Metsähallituksen Metsätalous Oy:n hallinnoiman alueen rajalla. Täällä kasvaa puoliksi umpeutuneessa ojassa ja sen penkalla alueellisesti uhanalainen (RT) korpialvejuuri (*Dryopteris cristata*) ja rauhoitettu valkolehdokki (*Platanthera bifolia*). (Kuva 5). Kumpikin laji on niukka. Korpialvejuurta havaittiin neljä lähekkäistä versoa ja valkolehdokkia vain yksi aiemmin kesällä kukkinut kukintovana. Kumpikin esiintymä on suuressa vaarassa hävitä mahdollisten ennallistamistöiden vuoksi. Esiintymien turvaamiseksi suositellaan toimenpidekuvioiden itäisimpien osien

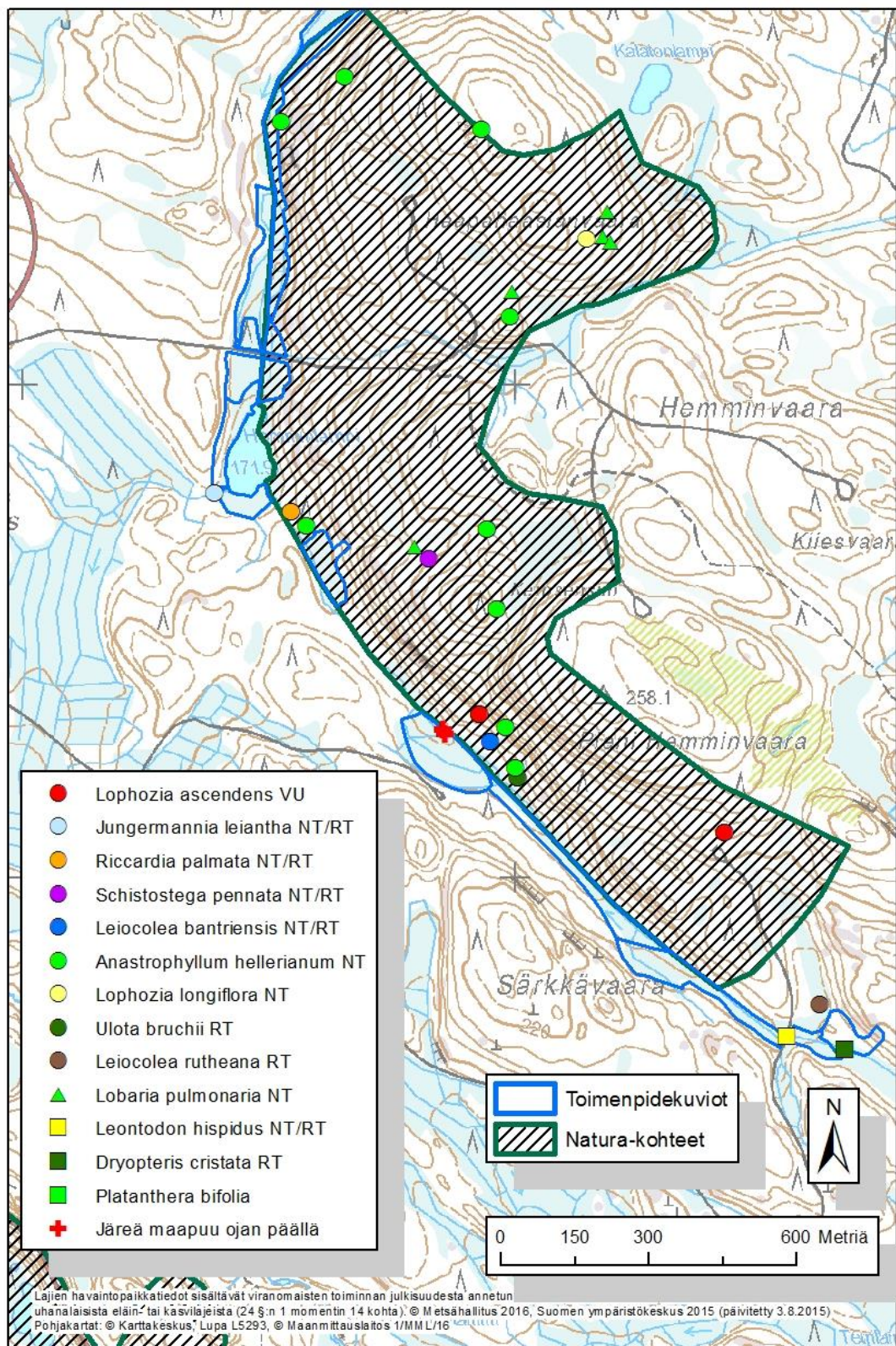
ennallistamistoimista luopumista mahdollisesti aina Pieni Hemminvaaralle nousevaan metsäautotiehen asti. Ennallistamistoimilla olisi todennäköisesti myös haitallista vaikutusta läheisen alueen metsätaloudelle, sillä vesien virtaussuunta on metsätalousalueelta luonnonsuojeluun varatulle alueelle päin.

Pieni Hemminvaaralle nousevan metsäautotien länsipuolisessa piennarluiskassa toimenpidekuvion kohdalla kasvaa kesämaitiaista (*Leontodon hispidus*) NT/RT. Esiintymä sijaitsee välittömästi ojarummun eteläpuolella ja on kooltaan useita neliömetrejä. (Kuva 5). Esiintymä tulee ottaa huomioon työkoneilla liikuttaessa ja mahdollista puutavaran varastopaikkaa suunniteltaessa. Kesämaitiainen viihtyy avoimilla niityillä ja pientareilla ja häviää elinympäristön vesakoitumisen tai umpeenkasvun seurauksena.

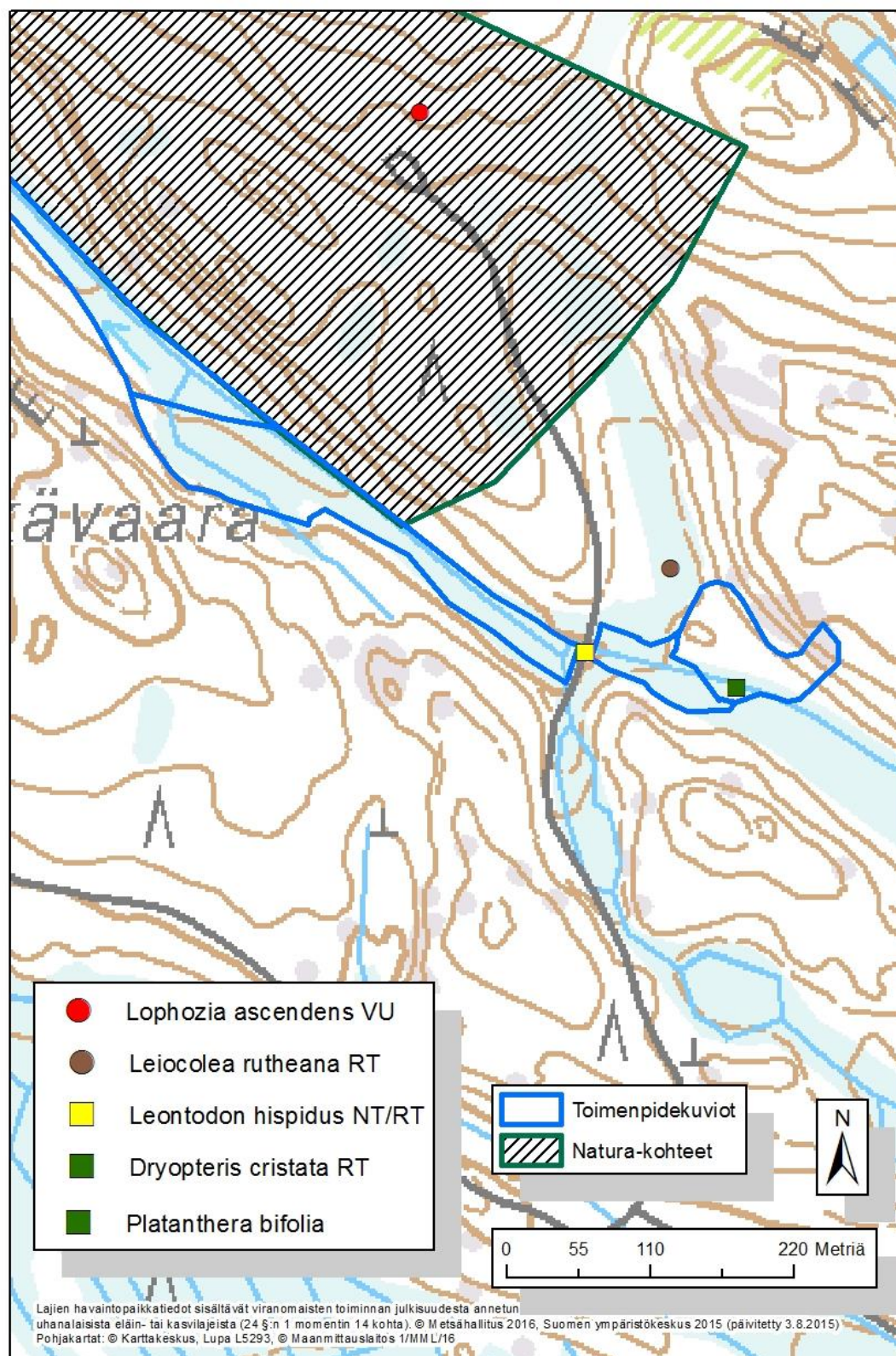
Hemminlammesta noin 600 metriä etelään sijaitsevalla toimenpidekuviolla on kaksi järeähhköä maapuuta (kuusi ja koivu) ennallistettavan ojan päällä. Maapuut suositellaan säästettävän mahdollisimman ehjinä ennallistamistoimia toteutettaessa. Maapuiden sijainti on esitetty kartalla kuvassa 6.

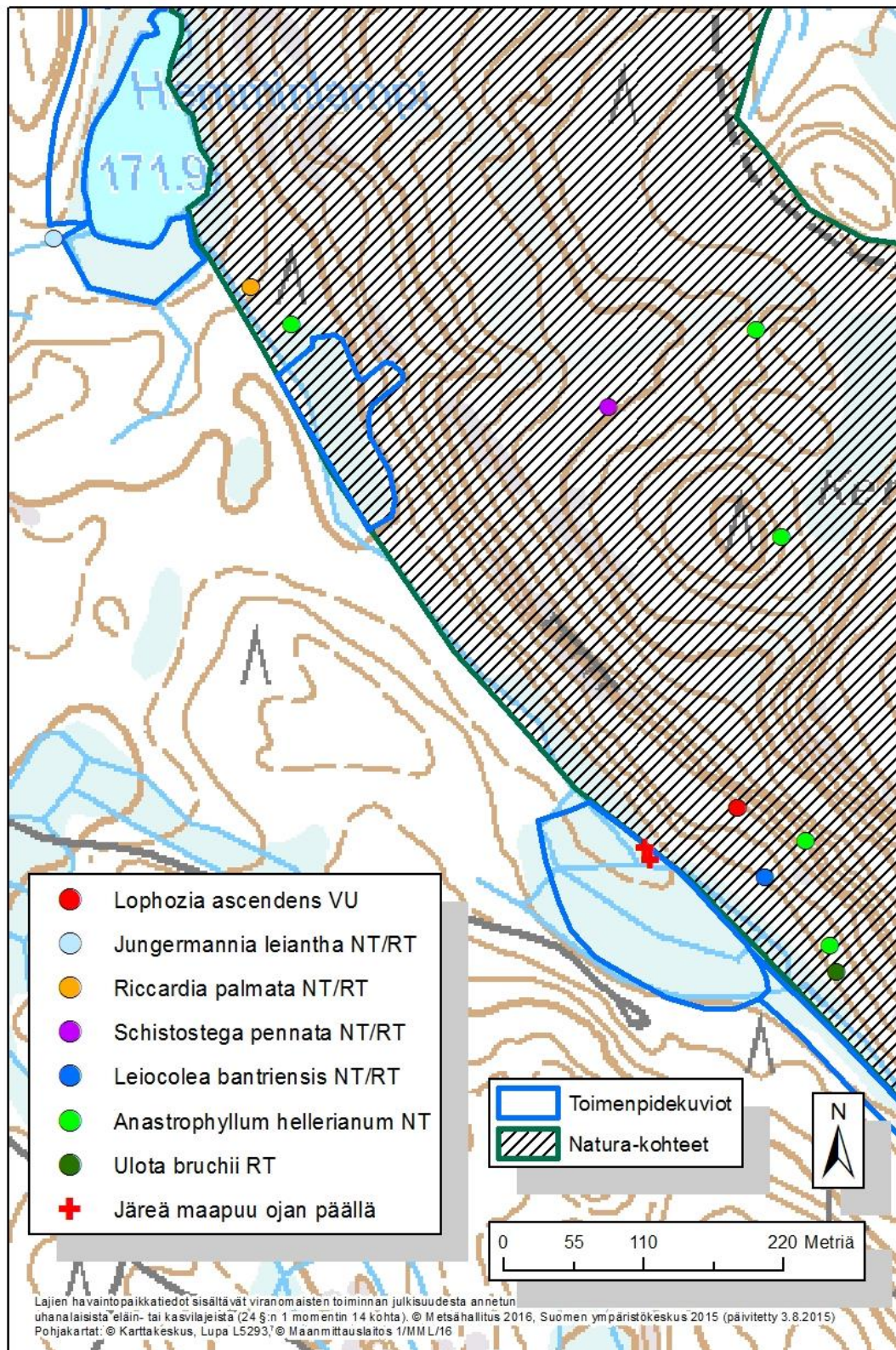
Kuva 3. Natura-alueen lahopuustoista vanhaa metsää Pieni Hemminvaaran lounaisrinteessä.

Kuva 4. Kartoituksen mielenkiintoiset lajihavainnot. Kaikki havainnot eivät karttaesityksessä näy havaintojen päällekkäisyyksien vuoksi.

Kuva 5. Kartoituskohteen eteläisimmät / itäisimmät toimenpidekuviot ja niiden huomionarvoiset lajihavainnot.

Kuva 6. Kartoituskohteen keskiosan toimenpidekuviot ja niiden huomionarvoiset lajihavainnot.